

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL
IYUN/6-SON, I-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTON MOLIYA TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI VA UNING BARQARORLIK KO'RSATKICHLARI	18
Nazarov G'ayrat Xayrullayevich	
YUKLARNI TASHISHDA ZARURIY TRANSPORT XUJJATLARI.....	22
Ne'matov Husniddin Alijon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY IMTIYOZ VA PREFERENSIYALARNI SAMARALI QO'LLASH YO'NALISHLARI.....	27
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
GLOBAL BEQARORLIK SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOTNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MODELLARI	32
Saidnazarova Odinabonu Saidolim qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ИССЛЕДОВАНИЙ В ОБЛАСТИ УЧЕТА И АУДИТА ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ.....	37
Пулатова Мадина Бейсеновна	
Табаев Азамат Зарипбаевич	
MAJBURIYATMI YOKI MAJBURIY RISK? MOLIYAVIY MAJBURIYATLAR KONSEPTUAL ASOSLARINING IQTISODIY TABIATI VA ZAMONAVIY TALQINLARI.....	42
Palvanov Xusniddin Bekimmatovich	
ПРИНЦИПЫ И МЕТОДЫ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В СИСТЕМЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ.....	47
Пу Кебин	
TRANSPORT XIZMATLARI SIFATINI BARQARORLIK NUQTAYI NAZARIDAN O'RGANISH METODOLOGIYASI.....	51
Xodjaniyazov Elbek Sardorovich	
VILOYAT SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI KO'P OMILLI EMPIRIK MODELLAR ASOSIDA TAHLIL QILISH VA PROGNOZLASH (Qashqadaryo viloyati misolida)	57
Avazova Nafisa Namazovna	
SANOAT KORXONALARI SHOVQINI VA ATMOSFERA CHIQINDILARINING TURAR-JOY HUDUDLARI EKOLOGIYASIGA TA'SIRINI KAMAYTIRISH CHORALARI	61
Saparova Shohida Abduvaliyevna	
SANOAT SHOVQINI VA ATMOSFERA IFLOSLANISHINING SHAHAR TURAR JOY HUDUDLARI VA EKOLOGIYASIGA TASIRINI O'RGANISH.....	65
Shaxyusupova Nilufar Erkin qizi	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHIDA SANOAT OQOVA SUVLARINI BIOLOGIK TOZALASH TEXNOLOGIYALARINING ROLI.....	69
Tursunova Aziza Asrorovna	
SHAHAR EKOLOGIK MUHITIGA SANOAT KORXONALARINING TA'SIRINI BAHOLASH.....	75
Imomnazarov Farrux Saibjabbor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AYOLLAR TADBIRKORLIGI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TAHLILI.....	78
Xusanova Zulfiya Raxmatullayevna	
KORXONALARDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION BOSHQARUV MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	87
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi	
SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	93
Nasimov Ravshanjon Azimovich	

KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	100
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
THE IMPACT OF DIGITAL LITERACY ON LABOR PRODUCTIVITY IN UZBEKISTAN'S SERVICE SECTOR: A REGRESSION ANALYSIS.....	106
Ismoilov Elyorjon Makhamadali Ugli	
Urinov Bobur Nasilloevich	
EKOLOGIK NIZOLARNI HAL ETISHDA SUD AMALIYOTINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	112
Gapparov Sarvar Xolmurodovich	
ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI	116
Djumayeva Guzal Axtamovna	
Yadgarova Madina Xasan qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA BANK SOHASIDAGI KIBERJINOYATLAR: TAHLIL, TAHDID VA MUHOFAZA MEKANIZMLARI	120
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
ПРОБЕЛЫ В МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ СОВМЕСТНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ ТРАНСГРАНИЧНЫХ РЕК ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ (НА ПРИМЕРЕ БАСЕЙНА АРАЛЬСКОГО МОРЯ).....	126
Тиллахуджаев Аббосхон	
Дилфуза Шакирова	
Мухамедалиева Сайёра	
Ойбек Камилов	
ALOQA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI VA BAHOLASH USULLARI	139
Xazratov Abror Panjiyevich	
STRATEGIC HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....	146
Sultonboyeva Munira Bahodirovna	
Sultanova Kamila Muktorali Kizi	
TIJORAT BANKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI.....	154
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Nomozov G'ofur Abdusalomovich	
DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING ASOSIY YO'NALISHLARI: STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYA VA SAMARADORLIKNI BAHOLASH	158
Izbosarov Bobur Baxriddinovich	
Umirov Sherzod Baxriddinovich	
INTEGRATION OF TRADE MARKETING AND E-COMMERCE: COMBINING ONLINE AND OFFLINE SALES CHANNELS	162
Mamatkulova Shoira Jalolovna	
AHOLIGA SAVDO XIZMATLARI KO'RSATISH SOHASINI RAQAMLASHTIRISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	168
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
Jurayev Suxrobjon Saloxiddin o'g'li	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В МАРКЕТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	177
Маматкулова Шоира Джалоловна	
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ЛОГИСТИКИ В РАЗВИТИИ КОММЕРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТОРГОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	184
Маматкулова Шоира Джалоловна	

SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BANK SOHASIDA INTEGRATSIYASI XUSUSIYATLARI VA TAHLILI	191
Jurayeva Sevara Zakirovna	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHNING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRLARINI BAHOLASH MASALALARI.....	197
Tursunboyev Umarbek	
ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ ПРИ ОЦЕНКЕ НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	202
Мирджалилова Дилдора Шухратовна	
Мансурова Сайёра Бахтиёровна	
БАНК ТИЗИМИ БАРҚАРОРГИНИ ТАЪМИНЛАШ ВОСИТАЛАРИ ВА УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	213
Ж.О.Баходиров	
О'ZBEKISTON AGRAR SUG'URTA BOZORIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING XAVFLARNI BOSHQARISH VA BARQARORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	219
Kodirova Samira Kamol qizi	
PERSONALISED OFFERS IN DIRECT MARKETING: IMPACT ON SALES AND CUSTOMER LOYALTY.....	225
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
TURIZM INFRASTRUKTURASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI VA AQLLI TURIZM KONSEPSIYASI.....	231
Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li	
HUDUDLARDA MADANIY TURIZM XIZMATLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	237
Shohruzbek Ruziyev	
MARKETING MIX FOR SERVICE COMPANIES: ADAPTATION OF CLASSIC MODELS TO SERVICE MARKETING	244
Mamatkulova Shoira Djalolovna	
15-16 YOSHLI TAEKVONDOCHILARNING KOMPLEKS TAYYORGARLIGI DINAMIKASI.....	250
Tashmatov Sherzod Rixsibayevich	
TIJORAT BANKLARIDA DAROMAD VA XARAJATLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	256
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Mamanov Isroil Islom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA DAROMAD VA XARAJATLARNING IQTISODIY MOHIYATI.....	260
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Ergashev Ilyos To'raqul o'g'li	
DELAYING MOTHERHOOD: BEHAVIORAL AND SOCIO-DEMOGRAPHIC DETERMINANTS OF EARLY CHILDBEARING IN TAJIKISTAN	264
Dr Muhammad Bilal	
Gulyorabonu Usmonova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION MEKANIZMLARI.....	275
Xasanova Xamida Xaydaraliyevna	
ELEKTRON TIJORATNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	281
Nazarova Shahodat Ravshan qizi	
THE ROLE OF DIGITAL MARKETING IN INDUSTRIAL COMPANIES	286
Musoyeva Rukhshona Javlon qizi	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE.....	291
Musayeva Shoira Azimovna	

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SOLIQ VA BUXGALTERIYA ISLOHOTLARINING KORXONALAR FAOLIYATIGA TA'SIRI	298
Isayev Jahongir Muzaffarovich Jumaboyeva Zuhra Umidbek qizi	
YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLAR TOMONIDAN XODIMLAR DAROMADIDAN SOLIQNI TO'LOV MANBAIDA USHLAB QOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	302
Sabirov Mirza Qilichbayevich	
AGRAR MAHSULOTLARNI QAYTA ISHLASH SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	309
Sheraliyev Axror Sodiqovich Ne'matov Javohir Zoxidjon o'g'li	
BIZNES INKUBATORLARNING TASHKILY-HUQUQIY ASOSLARI	314
Narzullayev Shodiyor Eshpulatovich	
GANDBOL BILAN SHUG'ULLANUVCHI CHIZIQ O'YINCHISINI O'YIN JARAYONIDAGI TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH SAMARADORLIGI	323
R.O. Obloberdiyeva	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TO'LOV QOBILIYATI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINING IQTISODIY MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI	329
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING TO'LOV QOBILIYATLARINI OSHIRISH MEXANIZMLARI VA UNING NAZARIY JIHATLARI	335
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
MUSOBAQA DAVRIDA MALAKALI MARKAZ O'YINCHILARINING HUJUM TEXNIKASINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	340
R.O. Obloberdiyeva	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SOLIQ NIZOLARINI SUDGACHA TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH	348
Solihova Xumora Xasan qizi	
IQTISODIYOTDA "DATA SCIENCE"NING O'RNI VA AHAMIYATI	354
Inatullayeva Intizor Jamshid qizi	
ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОСТИ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ ЦИФРОВЫХ И ФИНТЕХ-РЕШЕНИЙ	357
Abdulloeva Shahlo Rustomovna	
MAXSUS IQTISODIY ZONALAR SAMARADORLIGINI BELGILOVCHI ASOSIY KATEGORIYALAR	365
Arslanov U.U.	
KORXONA BOSHQARUV TIZIMINI KOMPLEKS TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY INNOVATSION YONDASHUVLARI	372
Yusupov Nurillo Ikromjon o'g'li	
SANOAT SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI RIVOJLANTIRISH	378
Alijonov J.A. Abdusattorova Dilobar Abdujabborovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASHDA IJTIMOY HIMOYA VA BANDLIK SIYOSATINING ROLI	384
Murodullayev Saydali Fayzulla o'g'li	
XORAZM VILOYATIDA "POTENSIAL – SAMARADORLIK–BARQARORLIK" (PSB) STRATEGIYA MODELINI TATBIQ ETISH: NAZARIYA VA AMALIYOT	391
Yusupov Sherzodbek Baxtiyor o'g'li	
KORPARATSIYALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI PLATFORMALAR	395
Alijonov J.A. Egamberdiyeva Oydinoy Muhammadjon qizi	

MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA MALAKALI KADRLARNING AHAMIYATI	402
Alijonov J.A.	
Bozorboyeva Maftuna Turob qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	407
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
Ashurova Jasmina Jo'ra qizi	
IMPROVING STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEMS IN MODERN ENTERPRISES	411
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor ogli	
Ashurova Jasmina Jora Kizi	
MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA SOG'LOM TURMUSH TARZI KO'NIKALARINI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI	420
Dilsora Shodmonova	
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA "TARBIYA" FANINI TABIIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASH ASOSIDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH	427
Norbo'tayeva Iroda Yunusovna	

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA "TARBIYA" FANINI TABIIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASH ASOSIDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH

Norbo'tayeva Iroda Yunusovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirish metodikasi yoritilgan. Tadqiqot natijalari ekologik ta'lim samaradorligini oshirishning ilmiy-pedagogik injiniring yondashuvlarini taqdim etadi.

Kalit so'zlar: ekologik tafakkur, integratsiyalash, boshlang'ich ta'lim, "Tarbiya" fani, tabiiy fanlar, ekologik ta'lim, pedagogik injiniring, o'quvchi, rivojlanish, metodika.

Abstract: this article presents the methodology for developing ecological thinking in primary school students based on the integration of the "Education" subject with natural sciences. The research results provide scientific and pedagogical engineering approaches to improving the effectiveness of ecological education.

Keywords: ecological thinking, integration, primary education, Education subject, natural sciences, ecological education, pedagogical engineering, student, development, methodology.

Аннотация: в данной статье освещается методика формирования экологического мышления у учащихся начальных классов на основе интеграции предмета «Воспитание» с естественными науками. Результаты исследования представляют научно-педагогические инженеринговые подходы к повышению эффективности экологического образования.

Ключевые слова: экологическое мышление, интеграция, начальное образование, предмет «Воспитание», естественные науки, экологическое образование, педагогический инженеринг, учащийся, развитие, методика.

KIRISH

Ma'lumki, har qanday jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashda ta'lim-tarbiya sohasining o'rni beqiyosdir. Zamonaviy dunyoda ekologik muammolar kundan-kunga keskinlashib, atrof-muhitni muhofaza qilish har bir fuqaroning asosiy vazifalaridan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, yosh avlodni ekologik madaniyat ruhida tarbiyalash bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi [1]. Dunyo sivilizatsiyasi rivojlanishining hozirgi sur'ati, tabiiy resurslarning cheklanganligi hamda ekologik muvozanatning buzilishi insoniyatni yangi yondashuvlarni izlashga majbur etmoqda. Ekologik ta'limning samaradorligi bevosita kelajak avlodning ekologik ongini shakllantirishga bog'liqdir [2].

Zero, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Yoshlarni Vatanni sevish, uning boyligini asrash va ko'paytirish ruhida tarbiyalash, ularda ekologik ong va madaniyatni shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda". Ushbu fikrlar zamonaviy ta'lim tizimida ekologik ta'limning ahamiyatini yanada oshirmoqda [3].

O'zbekistonning yangi taraqqiyot bosqichida izchillik bilan amalga oshirilayotgan ta'lim-tarbiya sohasidagi strategik vazifalarning eng muhimlaridan biri — boshlang'ich ta'limda ekologik ta'lim samaradorligini oshirishdir. "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash orqali ekologik tafakkurni shakllantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi [4].

Nazariy qism bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar va ilmiy maqolalarga asoslangan keng qamrovli adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, psixolog olim L.S. Vygotskiy o'z tadqiqotlarida tafakkurning shakllanishida ijtimoiy muhitning ahamiyatini alohida ta'kidlagan. Uning fikricha, bolaning shaxsiy rivojlanishi uning atrofidagi insonlar bilan o'zaro munosabati natijasida amalga oshadi. Mazkur nazariya ekologik tafakkurni shakllantirish jarayonida ham muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi [5].

Pedagog olim G'. G'oziyev ekologik ta'limning metodologik asoslarini ishlab chiqqan hamda uning asosiy prinsiplarini belgilab bergan. Olimning tadqiqotlari natijasida ekologik ta'limning integrativ xususiyati va interfaol metodlarning samaradorligi aniqlangan [6].

Tadqiqotchi N. Ismoilova boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganib, integrativ yondashuvning ahamiyatini alohida ta'kidlagan. Uning fikricha, fanlararo integratsiya ekologik ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi [7].

Xorijlik olimlardan H. Gardner ko'p qirrali intellekt nazariyasini ishlab chiqqan bo'lib, ushbu nazariya ekologik ta'lim jarayonida ham keng qo'llaniladi. Uning fikricha, har bir o'quvchi turli xil intellekt turlariga ega bo'lib, ta'lim usullari shunga mos ravishda tashkil etilishi lozim [8].

Mazkur tadqiqotning innovatsion jihati shundaki, unda ilk bor "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar (biologiya, geografiya, fizika, kimyo) bilan integratsiyalash orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishning kompleks metodikasi ishlab chiqilgan. Ilmiy-pedagogik injiniring yondashuvi asosida yaratilgan ushbu metodika o'qituvchilarga ekologik ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun aniq metodik tavsiyalar beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirish muammosi pedagogika, psixologiya va ekologik ta'lim yo'nalishlarida dolzarb ilmiy masalalardan biri sifatida tadqiq etib kelinmoqda. mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan ekologik ta'limning nazariy asoslari, metodologik yondashuvlari hamda o'quvchilarda ekologik madaniyatni rivojlantirish masalalari turli jihatlarida yoritilgan.

Xorijiy olimlardan L.S. Vygotskiy ta'lim va tarbiyaning bolaning tafakkurini rivojlantirishdagi o'rnini asoslab bergan. Olimning ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasiga ko'ra, bolaning bilish faoliyati ijtimoiy muhit va hamkorlikdagi faoliyat ta'sirida shakllanadi. Ushbu qarash ekologik tafakkurni rivojlantirishda ham muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. J. Piaget esa bolalarning intellektual rivojlanish bosqichlarini tadqiq etib, ekologik bilimlarni yosh xususiyatlariga mos ravishda bosqichma-bosqich shakllantirish zarurligini ko'rsatgan.

H. Gardnerning ko'p qirrali intellekt nazariyasi ekologik ta'limda individual yondashuvni qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi. Olimning fikricha, tabiiy-intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish orqali o'quvchilarda tabiatga nisbatan ongli munosabat shakllanadi. Shuningdek, ekolog olimlar D. Orr va F. Capra tomonidan ekologik savodxonlik, barqaror rivojlanish va ekologik madaniyat masalalari tadqiq qilinib, ekologik ta'limni fanlararo integratsiya asosida tashkil etish zarurligi ta'kidlangan.

Mahalliy olimlardan G'. G'oziyev ekologik ta'limning metodologik asoslarini ishlab chiqib, ekologik tarbiyada interfaol metodlar hamda integrativ yondashuvning samaradorligini asoslagan. N. Ismoilova boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganib, ekologik ta'lim samaradorligini oshirishda fanlararo integratsiyaning muhimligini ko'rsatgan. Shuningdek, R. Mavlonova, B. Xodjayev va boshqa tadqiqotchilar tomonidan boshlang'ich ta'limda shaxsga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalar hamda o'quvchilar tafakkurini rivojlantirish metodlari tadqiq etilgan.

Tahlil qilingan ilmiy ishlarda ekologik ta'limning nazariy va metodik jihatlari keng yoritilgan bo'lsa-da, boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni aynan "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida shakllantirish masalasi yetarli darajada maxsus tadqiq etilmagan. Ayniqsa, ekologik ta'limni ilmiy-pedagogik injiniring yondashuvi asosida tashkil etish, ekologik tafakkurni rivojlantirishning integrativ modeli hamda amaliy mexanizmlarini ishlab chiqishga oid ilmiy tadqiqotlar kam uchraydi.

Mazkur tadqiqotning o'ziga xosligi shundan iboratki, unda boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirish "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan uzviy integratsiyalash asosida amalga oshiriladi. Tadqiqotda ekologik ta'limni tashkil etishning innovatsion modeli ishlab chiqilib, unda interfaol metodlar, loyiha faoliyati, muammoli vaziyatlar va refleksiv tahlil texnologiyalaridan foydalanish nazarda tutilgan. Shuningdek, tadqiqotda ekologik tafakkurni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari hamda didaktik mexanizmlari ilmiy-pedagogik injiniring yondashuvi asosida takomillashtirilgan bo'lib, bu holat tadqiqotning ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyatini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot metodologiyasi tizimli, integrativ va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar asosida ishlab chiqildi. Tadqiqot jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash hamda "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida samarali metodikani ishlab chiqish maqsad qilib olindi.

Tadqiqotning metodologik asosini O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi", ekologik ta'lim va tarbiyaga oid davlat konsepsiyalari, shuningdek, pedagogika, psixologiya va ekologik ta'lim sohasidagi mahalliy hamda xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari tashkil etdi. Tadqiqotda ekologik tafakkurni shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik, psixologik va didaktik omillari o'zaro bog'liqlikda tahlil qilindi.

Ilmiy izlanish davomida nazariy va empirik tadqiqot usullaridan kompleks ravishda foydalanildi. Nazariy metodlar sifatida ilmiy-adabiy manbalarni o'rganish, qiyosiy-tahliliy tahlil, pedagogik va metodik adabiyotlarni umumlashtirish hamda tizimlashtirish usullari qo'llanildi. Empirik metodlar sifatida pedagogik kuzatish, suhbat, savol-javob, anketa-so'rovnoma, diagnostik topshiriqlar, pedagogik tajriba-sinov ishlari hamda o'quvchilar faoliyati natijalarini tahlil qilish metodlaridan foydalanildi. Olingan ma'lumotlarning ishonchligini ta'minlash maqsadida matematik-statistik tahlil usullari asosida natijalar qayta ishlanib, umumlashtirildi.

Tadqiqot 2025–2026-o'quv yilida Toshkent viloyati hamda boshqa hududlardagi 5 ta umumta'lim maktabining 3-sinf o'quvchilari ishtirokida amalga oshirildi. Tajriba-sinov jarayoniga jami 120 nafardan ortiq o'quvchi jalb qilinib, ular tajriba va nazorat guruhlariga ajratildi. Tajriba guruhlarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ishlab chiqilgan metodika qo'llanilgan bo'lsa, nazorat guruhlarida an'anaviy ta'lim usullari asosida mashg'ulotlar olib borildi.

Tajriba-sinov ishlari uch bosqichda tashkil etildi: dastlabki diagnostika bosqichi, shakllantiruvchi bosqich hamda yakuniy nazorat bosqichi. Dastlabki bosqichda o'quvchilarning ekologik bilim, ko'nikma va munosabatlari darajasi aniqlandi. Shakllantiruvchi bosqichda ekologik mazmundagi integrativ darslar, interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar, loyiha ishlari va amaliy topshiriqlar asosida ta'lim jarayoni tashkil etildi. Yakuniy bosqichda esa metodikaning samaradorligi tahlil qilinib, tajriba va nazorat guruhlari natijalari o'zaro qiyoslandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida tashkil etilgan pedagogik jarayon boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkur, ekologik madaniyat va tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantirishda yuqori samaradorlikka ega bo'ldi. Shuningdek, o'quvchilarning ekologik muammolarni anglash, mustaqil fikrlash va amaliy faoliyatga tayyorlik darajasi sezilarli ravishda oshgani aniqlandi.

Mazkur metodologiya ekologik ta'limni tashkil etishda integrativ yondashuvning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslab berishi bilan bir qatorda, boshlang'ich ta'lim amaliyotida qo'llash uchun metodik tavsiyalar ishlab chiqish imkonini ham yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishda "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida tashkil etilgan pedagogik yondashuvning samaradorligini tasdiqladi. Tajriba-sinov ishlari davomida eksperimental va nazorat guruhlari o'quvchilarining ekologik bilim, ekologik ong hamda amaliy ko'nikmalari qiyosiy tahlil qilindi.

Tahlil natijalariga ko'ra, eksperimental guruh o'quvchilarida ekologik tafakkur ko'rsatkichlari nazorat guruhiga nisbatan sezilarli darajada yuqori ekanligi aniqlandi. Jumladan, integrativ yondashuv qo'llangan eksperimental guruhda o'quvchilarning ekologik bilimlari 34 foizga, ekologik ongi 41 foizga hamda amaliy ko'nikmalari 38 foizga oshganligi kuzatildi. Nazorat guruhida esa ushbu ko'rsatkichlar mos ravishda 18 foiz, 22 foiz va 20 foizni tashkil etdi. Bu holat integrativ metodikaning ekologik tafakkurni shakllantirishdagi samaradorligini yaqqol namoyon etdi.

Tadqiqot davomida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash orqali tashkil etilgan dars mashg'ulotlari o'quvchilarning ekologik muammolarni anglash, tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabat bildirish hamda ekologik vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirgani aniqlandi. Ayniqsa, fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning ekologik bilimlarini tizimli ravishda o'zlashtirishiga hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lashiga xizmat qildi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning ekologik muammolarga nisbatan faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishda muhim omil bo'ldi. "Aqliy hujum", "Muammoli vaziyat", "Bahs-munozara", "Klaster" kabi metodlar o'quvchilarning erkin fikrlashi, tahliliy yondashuvi hamda ekologik vaziyatlarni baholash qobiliyatini rivojlantirdi. Shu bilan birga, amaliy mashg'ulotlar va ekologik kuzatishlar o'quvchilarda ekologik madaniyat elementlarini shakllantirish hamda barqaror ekologik xulq-atvor ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Loyiha faoliyati asosida tashkil etilgan topshiriqlar o'quvchilarning mustaqil izlanish olib borish, ekologik muammolar yechimini topish va jamoada ishlash kompetensiyalarini rivojlantirdi. O'quvchilar tomonidan tayyorlangan ekologik loyihalar va amaliy ishlanmalar ularning tabiatni muhofaza qilishga oid bilim va qarashlari mustahkamlanganini ko'rsatdi.

Olingan natijalar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, ilmiy-pedagogik injiniring yondashuvi asosida ishlab chiqilgan metodika boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishda yuqori samaradorlikka ega. Mazkur metodika o'qituvchilarga ekologik ta'lim jarayonini tizimli tashkil etish, fanlararo integratsiyani samarali amalga oshirish hamda o'quvchilarning ekologik bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirish uchun amaliy metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishning samarali pedagogik mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuv o'quvchilarning ekologik bilimlarini tizimli ravishda boyitish, ularda atrof-muhitga nisbatan ongli, mas'uliyatli va faol munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ilmiy-pedagogik injiniring yondashuvi asosida ishlab chiqilgan metodika ekologik bilimlar, amaliy ko'nikmalar, ekologik madaniyat hamda mustaqil fikrlashni kompleks rivojlantirishga yo'naltirilgani bilan ahamiyatlidir. Tadqiqot davomida integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining samaradorligi tajribasino'v natijalari orqali tasdiqlandi. Xususan, eksperimental guruhlarda ekologik bilim, ekologik ong va amaliy ko'nikmalar ko'rsatkichlarining sezilarli darajada oshgani mazkur metodikaning pedagogik samaradorligini ko'rsatdi.

Tahlillar asosida fanlararo integratsiya, interfaol metodlar, loyiha faoliyati hamda amaliy mashg'ulotlarning ekologik tafakkurni rivojlantirishdagi muhim omillar ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, ekologik muammolarni o'quvchilarning kundalik hayoti bilan bog'lab o'qitish ularning ekologik mas'uliyatini kuchaytirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Boshlang'ich ta'lim tizimida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik ta'limni tashkil etish metodikasini amaliyotga keng joriy etish maqsadga muvofiq.
2. Ekologik tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiluvchi interfaol metodlar, loyiha ishlari va amaliy mashg'ulotlar ulushini dars jarayonlarida oshirish zarur.
3. Pedagog kadrlarning ekologik ta'lim bo'yicha metodik kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan malaka oshirish kurslari va seminar-treninglarni takomillashtirish lozim.
4. "Tarbiya" fanining o'quv dasturlari va darsliklariga ekologik mazmundagi integrativ topshiriq hamda loyihalarni kengroq kiritish tavsiya etiladi.
5. O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish maqsadida maktab, oila va mahalla hamkorligini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Xulosa qilib aytganda, "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirishga yo'naltirilgan mazkur metodika boshlang'ich ta'lim tizimida ekologik ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik vosita sifatida ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullayev A. *Ekologik ta'lim va tarbiya: nazariya va amaliyot*. – T.: Fan, 2023. – B. 45–52.
2. Karimov B. Zamonaviy ekologik ta'lim: muammolar va yechimlar // *Pedagogika ilmlari jurnali*. – 2024. – №2. – B. 78–85.
3. Mirziyoyev Sh.M. *O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi*. – T.: O'zbekiston, 2023. – B. 112.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. *Boshlang'ich ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi*. – T., 2024. – B. 34.
5. Выготский Л.С. *Психология*. – М.: Педагогика, 2022. – С. 234–256.
6. G'oziyev G'. *Ekologik ta'lim nazariyasi va metodikasi*. – T.: Fan, 2023. – B. 156–178.
7. Ismoilova N. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirish // *Ta'lim va rivojlanish*. – 2024. – №3. – B. 45–52.
8. Gardner H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. – New York: Basic Books, 2023. – P. 234–267.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>